28.2.2024

VM/Budjettiosasto
Budjettineuvos Vesa Kulmala

Valtiovarainministeriön lausunto asiassa E 58/2023 vp Valtioneuvoston selvitys: Suomen avaintavoitteet EU-vaalikaudelle 2024-2029

Valtiovarainministeriö katsoo, että valtioneuvoston selvityksessä E 58/2023 vp esitetyt Suomen avaintavoitteet on identifioitu hyvin. Tämä valtiovarainministeriön lausunto valtioneuvoston selvityksestä E 58/2023 on laadittu hallintovaliokunnan keskusteluun 29.2.2024. Valtiovarainministeriön budjettiosaston toimialan kannalta keskeistä tästä näkökulmasta on erityisesti:

1. Tuleva MFF ja omat varat 2028->

Komissio esittää ennen 1.7.2025 ehdotuksen uudeksi monivuotiseksi rahoituskehykseksi. Tuleva rahoituskehys määrittää EU-budjetin painopisteet vuodesta 2028 alkaen, vähintään viideksi vuodeksi eteenpäin. Komissio esittänee samassa yhteydessä ehdotuksen uudeksi omien varojen järjestelmästä annettavaksi päätökseksi. Unionin rahoituskehyksellä sekä omilla varoilla on huomattava merkitys myös kansallisen budjetin ja julkisen talouden suunnitelman kannalta. EU-budjetin taso tulee säilyttää kohtuullisena välttäen Suomen nettomaksuosuuden kasvua. EU:n omien varojen järjestelmän kehittäminen ei saa aiheuttaa suhteellista lisäkustannusta Suomelle.

Rahoitustarpeiden priorisointi ja rahoituksen suuntaaminen enemmän EU-tason lisäarvoa tuottaviin toimiin on keskeistä, jotta EU-budjetin taso voidaan pitää maltillisena tuleviin haasteisiin vastaamisessa sekä myös (mahdollisen) laajentumisen yhteydessä. EU-budjetin tulisi olla ensisijainen unionin toiminnan rahoituskeino ja sen ulkopuolisia rahoituskeinoja tulisi käyttää vain tarkoin harkittuihin toimenpiteisiin. EU:n budjettirahoitus tulee sitoa oikeusvaltion kunnioitukseen, varojen väärinkäytön estämiseen sekä korruption ehkäisyyn. Samalla unionin varojen käytön valvontaa on tehostettava.

Lisäksi alla on liitteessä tuotu esiin muita valtiovarainministeriön toimialan kannalta keskeisiä tavoitteita.

Liite valtiovarainministeriön lausuntoon asiassa E 58/2023 vp Valtioneuvoston selvitys: Suomen avaintavoitteet EU-vaalikaudelle 2024-2029

Valtiovarainministeriön toimialan kannalta keskeistä on lisäksi:

1. Uusien EU:n finanssipoliittisten sääntöjen toimeenpano ja vaikuttaminen mahdollisiin korjaustarpeisiin

EU:n uudistettujen finanssipoliittisten sääntöjen toimeenpano käynnistynee vuonna 2024, kun jäsenvaltiot tekevät ensimmäiset finanssipoliittis-rakenteelliset suunnitelmansa. Uuden sääntökehikon uskottavuuden kannalta on keskeistä, että nämä suunnitelmat tulevat tehokkaasti toimeenpantua ja niiden valvonnassa noudatetaan uutta lainsäädäntöä täysimittaisesti. Suomen olisi aktiivisesti tuotava esille näkemyksiään uuden sääntökehikon toiminnasta vaikuttaakseen komission viimeistään viisi vuotta uusien sääntöjen voimaantulon jälkeen julkaistavaan seurantaraporttiin sääntöjen toimeenpanosta ja tuloksista sekä mahdollisista muutoksista. Kun finanssipoliittista säännöistä on päästy sopuun, on todennäköistä, että keskustelu finanssipoliittisesta kapasiteetista alkaa jälleen. EU pystyy parhaiten vastaamaan merkittäviin toimintaympäristön muutoksiin ja haasteisiin jäsenvaltioiden noudattaessa tervettä finanssi- ja talouspolitiikkaa. Emme kannata EU:n yhteisen finanssipoliittisen kapasiteetin luomista.

2. Elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) käytön voimassaolon päättyminen

Elpymis- ja palautumistukivälineen voimassaolo päättyy nykyisen lainsäädännön mukaan vuonna 2026. Välineen toimeenpano ei ole kaikilta osin edennyt yhtä nopeasti kuin siitä päätettäessä oletettiin, mikä on osoitus välineen raskaudesta. Suomi korostaa myös tulevalle komissiolle, että välineen toimeenpanon loppuunsaattamisen tulisi olla nopeaa varmistaen toimeenpanon laadun. Huolimatta toimeenpanon viivästymisestä korostamme, että väline on väliaikainen järjestely.

3. Yritysten tuloverotus

Komission uusien yritysverotusta koskevien direktiiviehdotusten (BEFIT, siirtohinnoittelu, pk-yritysten kotipaikkaan perustuva verotusjärjestelmä) käsittelyn neuvoston työryhmässä arvioidaan olevan pitkäaikaista ja keskittyvän ainakin vuosiin 2024–2025. Aloitteet tarkoittavat yritysverotuksen harmonisointia EU:ssa, kun tähän asti yritysverotusta koskevat direktiivit ovat koskeneet vain tiettyjä, melko rajattuja aihealueita. BEFIT-ehdotukseen kytkeytyvä konsolidointi eli verotuksen toimittaminen konsernitasolla ja verotulojen jakaminen laskentakaavan perusteella niille valtioille, joissa konsernilla on toimintaa, tulee vaikuttamaan Suomen saamien verotulojen määrään. On myös otettava huomioon, että komissio on suunnitellut BEFITiin perustuvaa uutta omaa varaa. Suomen tavoitteena on vakaa, tehokas ja oikeudenmukainen yritysverojärjestelmä. Yritysten rajat ylittävän toiminnan helpottaminen on tärkeää sisämarkkinoiden toiminnan kannalta. Aggressiivisen verosuunnittelun estäminen on tärkeää samoin kuin verotuksen läpinäkyvyys. Verotuksen tulee tukea talous- ja työllisyyspolitiikalle asetettuja tavoitteita sekä Suomen kansainvälistä kilpailukykyä. Ehdotuksia on myös tarkasteltava siltä kannalta, miten hyvin ne sopivat Suomen vero-

järjestelmään ottaen huomioon Suomen ja suomalaisten yritysten kilpailukyvyn, hallinnollisen taakan ja tavoitteen tiiviistä veropohjasta.

4. Vain vakaasti toimiva rahoitusjärjestelmä luo kasvun edellytyksiä myös laskusuhdanteissa ja talouden häiriötilanteissa

Rahoitusjärjestelmän häiriönsietokyvyn ja ennakoitavan sääntely-ympäristön ylläpitämiseksi on tärkeää pidättäytyä finanssikriisin jälkeen uudistetun sääntelykehyksen purkamisesta ja keskittyä nykyisen sääntelyn toimivuuden varmistamiseen ja tehokkaaseen toimeenpanoon. On varmistettava, ettei sisämarkkinoiden toimintaa ja tasapuolisia kilpailuedellytyksiä häiritä valtiotukipoikkeuksia jatkamalla. Tehokkaan riskien hinnoittelun tulisi olla edelleen ankkuri vakaiden rahoitusmarkkinoiden (pankkiunioni ja pääomamarkkinat) luomisessa. Pääomamarkkinoilla tartutaan rohkeasti tunnistettuihin kasvun esteisiin, mutta ei heikennetä sijoittajansuojaa. Edistetään piensijoittajien asemaa ja tarjolla olevien sijoitusvaihtoehtojen kustannustehokkuutta. Kestävän rahoituksen sääntelyä tulee virtaviivaistaa. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen tunnistetaan EU:ssa ja kansainvälisessä yhteistyössä keskeiseksi osaksi harmaan talouden, vakavan järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjuntaa.

5. Pankkien ja valtioiden kohtalonyhteyttä purettava edelleen

Kansallisten julkisten turvaverkkojen korvaaminen yhteisvastuullisella julkisella tuella ei ole kestävä ratkaisu. Sen sijaan tarvitaan laajasti toimia pankkien ja niiden kotivaltioiden haitallisten kytkentöjen purkamiseksi. Suomi ajaa valtionlainojen riskipainojen tuomista pankkien vakavaraisuuslaskentaan valtioiden ja pankkien epäterveen kohtalonyhteyden pienentämiseksi. Pankkien kriisinratkaisulainsäädännön tulisi kannustaa markkinakuria ja yksityisen sektorin vastuunkantoa.

6. Uusien teknologioiden hyödyt ja riskit sekä kasvava hallinnon taakka tunnistettava

Nykyisen komission aikana on annettu useita digitalisaatioon liittyviä säädösaloitteita, joista osa on jo edennyt täytäntöönpanoon. Sääntely on kunnianhimoista ja soveltamisalaltaan laajaa. Sillä on perustettu uusia koordinaatioelimiä, ja valvonta ja toimeenpano edellyttävät kansallisten viranomaistehtävien osoittamista. Seuraavalla toimikaudella on tärkeää keskittyä annettujen säädösten toimeenpanoon sekä toimeenpanon ja hallinnollisen taakan arviointiin uusien aloitteiden sijaan. Toimeenpano ei ole tehokasta, jos komissio ei määräajassa pysty antamaan ohjeita tai täytäntöönpanosäädöksiä tai ne eivät vastaa tarpeisiin.

Sääntelyn ja valvonnan ajantasaisuus on varmistettava myös uusien innovaatioiden osalta. Keskittymiskehitys ei saa johtaa uusien innovaatioiden ohittamiseen ja kustannusten kasvuun heikommassa neuvotteluasemassa oleville palveluiden käyttäjille ja julkisen sektorin toimijoille. Kaikille on turvattava yhdenvertainen mahdollisuus palveluiden käyttöön.

Maksamisen markkinassa ja digitaalisissa rahoituspalveluissa kilpailua lisäämään pyrkivien aloitteiden valmistelua tulee jatkaa määrätietoisesti ja varmistaa samalla valmistelussa olevien aloitteiden, kuten digitaalisen euron, eurooppalaisen digitaaliseen identiteetin sekä vahvan tunnistautumisen ja avoimien rajapintojen ja käyttäjän oikeutta määrätä omasta datastaan koskevien hankkeiden yhteentoimivuus.

Kriittisen digitaalisen infrastruktuurin sääntelyaloitteiden ja niiden toimeenpanon on vahvistettava jäsenvaltioiden edellytyksiä huolehtia kansallisesta turvallisuudestaan ja Suomen tulee pystyä vastaamaan turvallisuusympäristömme vaatimuksiin täysimääräisesti ja kokonaisturvallisuuden toimintamallia hyödyntäen.

7. Julkisen hallinnon digitalisaatio ja tehokas tiedonhallinta puhtaan siirtymän toteuttamisessa

Nykyisen ohjelmakauden puhtaan ja digitaalisen siirtymän painotukset ovat osoittautuneet oikeansuuntaisiksi julkisen hallinnon toimintaympäristössä. Euroopan vahvimmin kasvavana sektorina datatalous tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet julkisen hallinnon toimijoille laajentaa toimiaan entisestään. Tavoitteena on edistää digitalisaation, tehokkaamman tiedonhallinnan ja tiedon hyödyntämisen soveltamista puhtaan siirtymän toteuttamisessa. Toimia ovat esimerkiksi pilvipalvelujen mahdollisuuksien laajempi hyödyntäminen kaksoissiirtymän tavoitteita toteuttaen sekä digitalisaation ja ICT:n käytön ilmasto- ja ympäristövaikutusten syvällisempi ymmärrys ja julkisen hallinnon mahdollisuudet vaikuttaa päästöjä alentavilla toimillaan.